

# IDEEA DE REPUBLICĂ OGLINDITĂ ÎN DOCUMENTELE MUZEULUI DE ISTORIE A PARTIDULUI COMUNIST, A MIȘCĂRII REVOLUȚIONARE ȘI DEMOCRATICE DIN ROMÂNIA

Elisabeta IONIȚĂ

În orice perioadă a timpului și mai ales în preajma unor evenimente aniversative importante, muzeul, prin mijloacele vizuale de care dispune, vine să întregească imaginația, să adinească cunoștințele în legătură cu momentul respectiv. Un asemenea eveniment este sărbătorirea unui pătrar de veac de cind poporul român este singurul stăpîn în țara sa.

Muzeul de istorie a partidului comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România, care infățișează într-o manieră științifică istoria mișcării muncitorești și a partidului nostru, prezintă prin numeroase exponate aspecte ale luptei pentru republică la poporul român de-a lungul vremii.

Dezideratul de republică în țara noastră are rădăcini adânci. În lupta grea, plină de sacrificii pentru păstrarea ființei naționale, pentru dreptate socială, s-a năzuit spre realizarea unei noi forme de organizare politică în stat care să fie în fond „domnia poporului prin popor” cum spunea N. Bălcescu. În 1859, unul din idealurile revoluționarilor pasoptiști a început să prindă viață punându-se temelia viitorului stat național unitar român, prin unirea Moldovei cu Țara Românească. Vitrine cu cărți, cu documente originale, fotografii, toate vorbesc despre însemnatatea acestui fapt, despre Alex. Ioan Cuza pe care contemporanii l-au considerat de fapt președinte de republică. În 1866, abdicarea acestuia, determinată de coaliția marei burghesii și moșierim, a trezit revoltă maselor populare. În una din primele săli ale muzeului atrage atenția portretul lui Alex. I. Cuza, reprodus și difuzat clandestin de către elementele progresiste, în acea imprejurare, precum și numeroase telegrame care semnalau acțiuni de revoltă în diverse locuri, participanții cerind menținerea lui ca domn.

În decenile care au urmat, prin activitatea mișcării muncitorești și socialiste, ideile republicane s-au situat pe pozițiile cele mai înaintate ale gindirii social-politice din România, îmbrăcind diferite forme de manifestare. Prin conferințe și întâlniri, luările de poziție în articole din presă, militanții socialisti și personalității ale mișcării democratice au făurit un adevărat crez din posibilitatea realizării republicii, pronunțându-se cu hotărâre împotriva monarhiei, demascând caracterul ei parazitar. Privirile se opresc asupra unui articol apărut în ziarul „Reforma socială” din 1890. „În fața acestei stări de lueruri, noi, ca și Întregul popor eare suferă, erem schimbarea formei monarhice și înlocuirea ei prin cea republicană... Strigătul nostru de luptă este: „Jos monarhia! Trăiasă Republică”. Aceste idei sunt bine conturate și în programul de acțiune al primului partid politic al proletariatului, Partidul Social Democrat al Muncitorilor din România, care-și exprima adeziunea la forma de guvernămînt republicană considerînd-o ca fiind „singura formă posibilă și compatibilă cu socialismul”.

În 1906, cind monarhia și clasele dominante serbau „jubileul” a 40 de ani de domnie a lui Carol I în România, mișcarea muncitorească, prin diferite acțiuni, a arătat că cele 4 decenii au fost de fapt „Patruzeci de ani de sărăcie, de robie și de rușine”, aşa cum rezultă și din broșura scosă de cercurile sociale.

Pe măsura dezvoltării mișcării muncitorești, a creșterii conștiinței de clasă, ideile luptei pentru republică au cunoscut și ele un proces evolutiv. În perioada de după primul război mondial, în anii puternicului avint revoluționar, a avut loc un adine proces de maturizare politică și ideologică a mișcării muncitorești. În această imprejurare ideea de republică capătă o profunzime deosebită, cerindu-se o republie socialistă. Instituția monarhică, aflată în virful ierarhiei burghezo-moșierești, promovînd interesele

claselor exploataatoare ce se identificau cu ale sale, și-a legat numele de numeroasele acte de reprimare a luptelor pentru dreptate ale maselor populare. Parcurgerea bogatului material muzeistic oferă posibilitatea reținerii amplei mișcări de mase din anii 1918—1920, în timpul căreia se revendica republica. În 13 decembrie 1918, muncitorii, pe Calea Victoriei, au scandat „Trăiască republica! Jos monarhia!”. Un manifest expus, intitulat „S-a tras cu mitraliera în muncitor”, se închela cu cuvintele „Trăiască Republica Socialistă Română”.

Într-un alt manifest din 1919 al socialistilor din Brăila, care se intitulau „secție a partidului socialist comunist”, deosebit de edicator privind procesul de clarificare politico-ideologică ce avea loc în mișcarea muncitorească, se arăta că „noi socialisti din Brăila constituim în partidul socialist comunist, finem să declarăm că vom fi nestrâmulați apărători ai acestor principii, prin toate mijloacele dictate de forma împrejurărilor într-o înfăptuirea cel mai nefinalizat a Republicii Socialiste și în România”. În presa muncitorească și democratică au apărut articole și desene oglindind tot mai clar spiritul republican al maselor. Primul număr după reapariție al ziarului „Socialismul”, organ al mișcării sociale din România, din nov. 1918, publică articolul „Tronurile”, o deschisă aluzie la puterea vremelnică a monarhiei. La Brăila, în 1919, a apărut ziarul „Repubica socială”, iar în ziarul „Chemarea” s-au publicat multe caricaturi și desene, ca de exemplu cel aflat în vitrină în muzeu, din 1 mai 1920, înfățișând steagul roșu fluturînd pe un craniu încoronat, avind un text de V. Hugo ..... și steagul va filfli vesel în vînt, înspîr în feastă celui din urmă rege...”.



ADEVARATUL JUBILEU



Ilustrații antimonarhice din presa vremii

Continuind și ridicînd pe o treaptă superioară tradițiile mișcării democratice și socialiste din perioada precedentă, Partidul Comunist Român, încă de la înființare, și-a înscris pe steagul său țelul cuceririi puterii de către clasa muncitoare. Exponent al intereselor poporului român, partidul comunist a dezvoltat legătura dintre monarhie și regimul burgozo-moșieresc, a subordonat lupta pentru un stat republican democratic luptei generale revoluționare. Acest fapt se poate constata din toate documentele programatice ale P.C.R. din primii ani de existență și apoi în perioada deosebit de grea a ilegalității, documente prezente în mare parte în muzeu.

## PUNCTUL NOSTRU DE VEDERE

**Regele Carol a abdicat. A abdicat hiena nesăjloasă care împreună cu o parte din marea burghezie și moșierime s'a înfrigat din sângele și măduva poporului muncitor. Zece ani de domnie a lui Carol Hohenzollern au fost zece**

Dintre acestea, de o importanță deosebită este cel de al V-lea Congres al P.C.R. Privind caracterul și perspectivele revoluției în țara noastră „Congresul a indicat că România se găsește în fața desăvârșirii revoluției burghezo-democrațice, că sarcina acestei revoluții constă în a doborî cu forța puterii de stat burgheze moșierească și de a stabili dictatura revoluționară democratică a proletariatului și fărânimii”, se poate cit într-unul din aceste expoante.

Documentația muzeografică existentă pe un spațiu larg de expunere face posibilă argumentarea idei că luptele proletariatului, ale maselor largi populare în anii de plină la Eliberare, ca greva minerilor de la Lupeni în 1929, efervența revoluționară a anilor 1929—1933 culminată cu eroicele lupte ale ceteșilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933, acțiunile antifasciste din anii următori care au reunit mii de participanți, au fost tot atîtea trepte urcate în luptă pentru realizarea unei noi orînduri sociale în România. Manifeste, apeluri, presa legală și ilegală a P.C.R. și a organizațiilor sale de masă, au fost adevărate tribune de la care să-a militat pentru ca poporul nostru să fie stăpân pe soarta sa. În articolul „Carlism sau republică?” apărut în revista „Lupta de clasă” din 1927 se arăta „Lozinea republicii cu urmînul muncitoresc-fărânește ea lozină centrală în momentul de față, capacitatea de a mobiliza masele largi este de o actualitate cum rar s-ar putea întîlni. O republică a fărânilor și muncitorilor care să aperă interesele tuturor celor ce muncesc și care să garanteze pulerea în mîini poporului...”. În grupajul cu publicații apărute în ilegalitate se află și un număr din „Tinărul leninist”, din 1927, care specifică printre altele că „Tinărul leninist reapește pentru a duce lupta alături de partidul comunist, alături de toți muncitorii revoluționari. Impotriva monarhiei liberale sau carliste, pentru republică, o republică a tuturor celor ce muncesc”. De-a lungul anilor P.C.R. a arătat maselor contrastul dintre interesele majore ale țării și existența monarhiei, instituție perimată, faptul că numai statul în care puterea va aparține poporului poate să asigure mersul înainte al societății. Sub o copertă conspirativă se află expus în muzeu un important document al P.C.R. din septembrie 1940 intitulat „Punctul nostru de vedere” în care se arată că P.C.R., pe lîngă alte revendicări fundamentale luptă „Pentru un guvern popular compus din reprezentanții celor ce muncesc, care va duce o politică în interesul poporului muncitor și se va bucura de încredere poporului, care va realiza năzuințele poporului muncitor... Pentru republieă democratică populară!”.

Actul de însemnatate deosebită de la 23 August 1944, moment culminant al luptelor îndelungate pline de sacrificiu ale poporului nostru sub conducerea partidului comunist, a deschis larg calea spre

**Pentru un guvern popular compus din reprezentanții celor ce muncesc, care va duce o politică în interesul poporului muncitor și se va bucura de încredere poporului, care va realiza năzuințele poporului muncitor — pacea slabă prin sincera și strânsa amicitie cu țara socialismului, unică țară care poate ocroili poporul nostru de nimicilosarea catastrofă a războlului.**

**Pentru republieă democratică populară!**

# TEXTUL LEGII PRIN CARE ROMANIA DEVINE REPUBLICA POPULARA

**ART. 1.** — Adunarea Deputaților în sesiunea abdicării Regelui Mihai I pentru el și urmărilor sale.

**ART. 2.** — Constituția din anul 1866, cu modificările din 29 Martie 1923 și acelora din 1 Septembrie 1944 și următoarele, se aboiază.

**ART. 3.** — România este Republică Populară. Denumirea Statului Român este: Republica Populară Română, președintele R.P.R.

**ART. 4.** — Puterea legislativă va fi exercitată de Adunarea Deputaților până la dizolvarea ei și până la constituirea unei Adunări Legislative Constituante, care se va face în data ce se va fixa de Adunarea de Deputaților.

**ART. 5.** — Adunarea Constituantă va hotărni asupra nouii Constituționi a Republicii Populare Române.

**ART. 6.** — Până la

întrarea în vigoare a novei Constituționi, puterea executivă va fi exercitată de un Prezidium compus din 5 membri, aleși cu majoritate de Adunarea Deputaților dintre persoanele învățătore, științifice și culturale ale Republicii Populare Române.

**ART. 7.** — Membrii Prezidiului Republicii Populare Româno vor depune în fața Adunării Deputaților jurământ de credință poporului român după următoarele formulă:

„Jur să apără drepturile și libertățile democratice ale poporului român și independența și suveranitatea Republicii Populare Române, precum și legile sale”.

**ART. 8.** — În termen de 3 zile de la apariția prezenterii legii, armata și funcționarii publici vor depune jurământ de cedetă.

Formula Jurământ-

tului pentru funcționarii publici este:

„Jur să fi credințios poporului și să împărtă Republica Populară Română împotriva dușmanilor din afara și din interior. Juri să respecte legile Republicii Populare Române și să împărtă secretul în serviciu”.

Pentru Armată, Grăniceri și Jandarmi formula Jurământului este:

„Jur de a fi credințios poporului și de a apăra Republica Populară Română împotriva dușmanilor din afara și din interior. Juri să respecte legile Republicii Populare Române și să împărtă secretul în serviciu. Juri să punere legilor și regulamentelor militare în totală obedieneță”.

**Art. 9.** — Preșeful, generalul președinte, legile se va face de către Președintele Consiliului de Ministri.



Membrii Prezidiului Provisoriu al Republicii Populare Române împreună cu membrii Guvernului — 31 decembrie 1947

Multimea în fața palatului manifestându-și bucuria, 30 decembrie 1947





30 Decembrie 1947 — în ţară

realizarea deplinei independențe naționale, a aspirațiilor sale de democrație și progres social, a deschis drumul transpunerii în realitate a idealului republicii.

Bogăția și varietatea materialului expus în următoarele săli ale muzeului oferă un plus de cunoștințe privind perioada premergătoare momentului din 30 decembrie 1947. După insurecție, lupta de eliberare națională a poporului român pentru zdrobirea fascismului s-a imbinat în mod organic cu lupta revoluționară internă pentru instaurarea unui regim de reală democrație, pentru înfăptuirea profundelor transformări economice și sociale cerute de nevoile dezvoltării societății, de interesele fundamentale ale țării. Democratizarea țării, mersul înainte, întămpină rezistența unor grupări politice ale claselor exploatațatoare, a monarhiei. Înlăturarea monarhiei devenise imperios necesară.

Momentul 30 Decembrie 1947 este prezentat în muzeu într-o ținută grafică și muzeistică deosebită, subliniindu-i importanța. Exponatele, obiecte și documente originale, sunt înfățișate în succesiunea evenimentelor. În actul de abdicare a regelui Mihai, semnat în dimineața zilei de 30 decembrie 1947, este sintetizată în cîteva cuvinte cauza fundamentală a împlinirii actului istoric „... instituția monarhică nu mai corespunde actualelor condițiunilor ale vieții noastre de Stat, ea reprezentând o piedică serioasă în calea dezvoltării României!”. Sunt expuse legea prin care România a devenit Republie Populară, sigiliul original al Adunării Deputaților pus pe acest document, portretul primului președinte al Prezidiului R.P.R., Constantin I. Parhon. În vitrine sunt prezente obiecte personale care au aparținut membrilor primului preziudiu al Republicii Populare Române. Pe un panou special sunt înfățișate imagini de la adunările oamenilor muncii din diferite orașe ale țării, prin care și-au exprimat atașamentul și bucuria cu prilejul proclamării Republicii.

Un vis de veacuri se realizase. Prin republică, națiunea română a dobândit cea mai democratică formă de guvernămînt din întreaga sa istorie, un puternic instrument al construirii vieții noi.

Ultima parte a muzeului înfățișează oglinda realizărilor cu care se prezintă țara întreagă la a 25-a aniversare a Republicii, înfățișează angajamentul plenar al întregului popor răspunzind sarcinilor maiore indicate de Congresul al X-lea al P.C.R. și de Conferința Națională a P.C.R., pentru ridicarea patriei noastre, Republica Socialistă România, pe culmile civilizației.